

Sygn. akt: I ACa 466/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 września 2013r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Bożena Wiklak
Sędziowie:	SA Małgorzata Dzieciolowska (spr.) SA Małgorzata Stanek
Protokolant:	st.sekr.sądowy Grażyna Michalska

po rozpoznaniu w dniu 26 września 2013r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **J. B.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Aresztowi Śledczemu w Ł. i K. Z. (1)**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 21 lutego 2013r. sygn. akt II C 1492/11

- 1) **zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 3 w ten tylko sposób, że podwyższa kwotę 8.856 złotych brutto, którą nakazano wypłacić z sum funduszu Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz pełnomocnika z urzędu ustanowionego dla powoda do kwoty 9.003,60 (dziewięć tysięcy trzy 60/100) złotych brutto,**
- 2) **umarza postępowanie apelacyjne w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w punkcie 1 zaskarżonego wyroku,**
- 3) **oddala apelację w pozostałej części,**
- 4) **nie obciąża powoda obowiązkiem zwrotu na rzecz pozwanych kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym,**

5) **nakazuje wypłacić z sum funduszu Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz adw. M. L. prowadzącej Kancelarię Adwokacką w Ł. kwotę 147,60 (sto czterdzieści siedem 60/100) złotych brutto za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 lutego 2013 r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił powództwo (pkt 1), zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 1000 złotych tytułem częściowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2), nakazał wypłacić z funduszu Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz pełnomocnika z urzędu ustanowionego dla powoda tytułem wynagrodzenia za nieopłaconą pomocy prawnej kwotę 8856 złotych brutto (pkt 3).

Sąd pierwszej instancji wskazał, że powód, który dochodził na podstawie art. 23 kc od Skarbu Państwa - Aresztu Śledczego i lekarza zatrudnionego w tej jednostce kwoty 500.000 złotych tytułem zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych w szczególności zdrowia, nie wykazał ich naruszenia. Powód nie doznał żadnej krzywdy związanej z procesem leczenia czy diagnostyki w pozwanym Areszcie Śledczym, co skutkowało oddaleniem powództwa w całości jako niezasadnego.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu sąd okręgowy oparł na treści art. 102 kpc. Podniósł, że powód w całości przegrał sprawę, co oznacza, że powinien ponieść wszelkie związane z tym koszty, które powstały po stronie jego przeciwników procesowych. Zdaniem sądu trudna sytuacja życiowa i majątkowa powoda (osadzenie w zakładzie karnym) uzasadniała uznanie, że po jego stronie zachodzą okoliczności pozwalające na odstępnie od ogólnych reguł rządzących rozstrzygnięciem o kosztach procesu. Przeciwnie rozstrzygnięcie stanowiłoby dla powoda nadmierną dolegliwość.

Z uwagi na to, że powód był reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu, a koszty z tym związane nie zostały przez powoda uiszczane, sąd pierwszej instancji nakazał wypłacić pełnomocnikowi z sum Skarbu Państwa tytułem świadczonej z urzędu pomocy prawnej kwotę 8.856 złotych, w tym 1.656 złotych podatku VAT na podstawie § 6 pkt 7 w zw. z art. 2 ust 3, 19 pkt 1 i 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w brzmieniu obowiązującym w dacie wytoczenia powództwa (wyrok i uzasadnienie - k 182 i k 183 do 188).

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi złożył powód zaskarżając go w całości w oparciu o zarzuty:

- sprzeczności ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego,
- naruszenia przepisów postępowania, które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia tj. art. 233 § 1 kpc w zw. z art. 227 kpc, art. 224 § 1 kpc, art. 328 § 2 kpc, art. 316 § 1 kpc oraz w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach art. 108 § 1 kpc w zw. z § 13 ust. 2 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 7 w zw. z § 2 ust. 3, § 19 pkt 1 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. nr 163 z 2002 r., poz. 1348 z późn. zm.) i nieuwzględnienie w zakresie określenia wynagrodzenia pełnomocnika toczącego się pomiędzy stronami postępowania zażaleniowego, przy czym w uzasadnieniu apelacji powołał się również na naruszenie art. 102 kpc poprzez częściowe obciążenie kosztami procesu poniesionymi przez pozwaną,
- naruszenie przepisów prawa materialnego, będących podstawą rozstrzygnięcia, a mianowicie art. 23 kc i art. 24 kc w zw. z art. 448 kc i art. 417 § 1 kpc, art. 6 kc.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach (k 205 do 211).

W odpowiedziach na apelację obaj pozwani wnieśli o jej oddalenie i zasądzenie na swoją rzecz od powoda kosztów wg norm przepisanych (k 217 do 219 oraz k 220 do 224).

W piśmie z dnia 11 kwietnia 2013 r. skarżący cofnął apelację w zakresie zaskarżenia punktu 1 (rozstrzygnięcia merytorycznego) i poparł ją w pozostałej części (k 225 do 226).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje

§ 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości (w skrócie MS) z dnia 3 lutego 2012 r. (Dz. U. z 2012 r. - z dnia 10 lutego 2012 r., poz. 150) dodano do § 11 ust. 1 rozporządzenie MS w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu punkt 25 określając stawkę za sprawy o odszkodowanie lub o zadośćuczynienie związane z warunkami wykonywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania na kwotę 120 złotych. Jednocześnie w § 2 wskazano, że do spraw wszczętych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia stosuje się przepisy dotychczasowe do czasu zakończenia postępowania w danej instancji. W niniejszym postępowaniu przepis ten nie miał zastosowanie tylko do czasu zakończenia sprawy II C 1492/11 (tj. do czasu zakończenia tej sprawy w pierwszej instancji).

Nie można pominąć odnosząc się do twierdzeń apelującego, że wprowadzie w sprawie I ACz 108/12 Sąd Apelacyjny w Łodzi powołał się na toczące się postępowanie II C 1492/11, ale może mieć to znaczenie jedynie, co do oceny zasadności zarzutu apelacji o braku zasadzenia w wynagrodzeniu pełnomocnika z urzędu opłat za postępowanie zażaleniowe, ale nie o wysokości zażądaney z tego tytułu dopiero na rozprawie apelacyjnej kwoty 1.800 złotych plus podatek VAT (opłaty za postępowanie zażaleniowe).

Wnioski o wyłączenie sędziego są rozpoznawane w osobnej sprawie. Dla określenia stawki adwokackiej znaczenie ma charakter sprawy oraz czas jej wplynięcia do sądu. W myśl § 5 rozporządzenie MS z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 461) wysokość stawek minimalnych w sprawach nieokreślonych w rozporządzeniu ustala się, przyjmując za podstawę stawkę w sprawach o najbardziej zbliżonym rodzaju.

Rozporządzenie MS z dnia 28 września 2002 r. nie przewiduje stawki minimalnej dla spraw o wyłączenie sędziego. Sprawa była rozpoznawana w postępowaniu zażaleniowym, w którym zgodnie z treścią § 13 ust. 2 pkt 2 najniższą stawką jest kwota 120 złotych. Dodatkowo należy podnieść, że jeśliby przyjąć, że w sprawie z wniosku o wyłączenie sędziego od orzekania w sprawie II C 1492/11 powinno stosować się stawkę taką jak w rozpoznawanej sprawie to jednak z uwagi na odrębność tego postępowania istotny dla określenia stawki byłaby data złożenia wniosku. Wniosek wpłynął w dniu 4 września 2012 r. tj. po zmianie treści § 11 ust. 1 rozporządzenie MS i dodaniu punkt 25 (k 2 akt sprawy II Co 108/12). Minimalną stawką byłaby więc także stawka 120 złotych.

Mając te okoliczności na względzie na podstawie art. 386 § 1 kpc Sąd Apelacyjny w Łodzi zmienił punkt 3 zaskarżonego wyroku i zwiększył należne wynagrodzenie pełnomocnika z urzędu powoda o 147,60 złotych brutto (punkt 1 wyroku) i oddalił dalej idące żądanie (art. 385 kpc).

Zgodnie z treścią art. 391 § 2 kpc zd. 1 w razie cofnięcia apelacji sąd drugiej instancji umarza postępowanie apelacyjne i orzeka o kosztach jak przy cofnięciu pozwu.

Umorzenie postępowania apelacyjnego w określonym zakresie jest więc wynikiem uwzględnienia stanowiska tej strony, gdyż stanowi wyraz jej rezygnacji z poszukiwania ochrony własnego roszczenia w ramach postępowania apelacyjnego i nie podlega kontroli sądu.

Co do zasady stronę cofającą środek zaskarżenia uznaje się za przegrującą sprawę.

Jedynie jeżeli cofnięcie jest wynikiem zaspokojenia przez przeciwnika interesów skarżącego, a wniesienie środka zaskarżenia było niezbędne do dochodzenia praw lub obrony skarżącego, to obowiązek zwrotu kosztów może nie obciążać strony cofającej ten środek, lecz ciążyć na stronie przeciwnej (zob. postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 5 czerwca 2012 r., III AUa 130/12, LEX nr 1213798, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2012 r., V CZ 109/11, LEX nr 1147814 i powołane w uzasadnieniu tego ostatniego orzeczenia postanowienie SN z dnia

20 kwietnia 2011 r., I CZ 22/11, nie publ. i postanowienie SN z dnia 9 czerwca 2000 r., I PKN 97/00, OSNP 2002, nr 1, poz. 14).

Cofnięcie apelacji przez powoda w części skutkowało umorzeniem w tym zakresie postępowania na podstawie art. 391 § 2 zd. 1 kpc (punkt 2).

Przyczyny usprawiedliwiające ubieganie się przez stronę o zwolnienie od kosztów sądowych nie wystarczą, by wyłączyć działanie ustanowionej w art. 98 § 1 kpc reguły, ale sąd może uwolnić stronę od obowiązku zwrotu kosztów procesu na podstawie art. 102 kpc, jeśli stwierdzi, że zachodzi „wypadek szczególnie uzasadniony” (zob. postanowienie SN z dnia 27 stycznia 2010 r., II CZ 88/09, LEX nr 578136). Przepis art. 102 kpc ustanawia zasadę słuszności, będącą odstępstwem od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Jest rozwiązaniem szczególnym, niepodlegającym wykładni rozszerzającej, wykluczającym stosowanie wszelkich uogólnień, wymagającym do swego zastosowania wystąpienia wyjątkowych okoliczności. Nie konkretyzuje on jednak pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawiając ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi (por. m.in. postanowienie SN z dnia 20 grudnia 1973 r., II CZ 210/73, LEX nr 7366).

Nie można zgodzić się z apelowującym, że sąd pierwszej instancji zastosował ten przepis w sposób nieprawidłowy. Uwzględnił wszystkie okoliczności mogące stanowić o sytuacji powoda w niniejszej sprawie i uznał, że uzasadniają one jedynie nieobciążanie go kosztami częściowo. Powód jest pozbawiony wolności, ale jest to wynik jego własnych działań. Z opinii biegłej dermatolog (k 142 opinia pisemna i k 172 odwr. wyjaśnienia) wynika, że pozwany przez powoda lekarz prawidłowo zdiagnozował jednostkę chorobową powoda i zastosował właściwe leczenie. Zachowanie powoda i niestosowanie się do wszystkich zaleceń spowodowało wydłużenie leczenia. Trudna sytuacja powoda nie może całkowicie przesłaniać okoliczności faktycznych sprawy i oczywistej bezzasadności powództwa. Zasądzenie części kosztów na rzecz pozwanej K. Z. odpowiadało zasadom orzekania o nieobciążaniu strony kosztami na rzecz przeciwnika, który postępowanie wygrał.

Te okoliczności spowodowały oddalenie na podstawie art. 385 kpc apelacji w pozostałej części także w zakresie zakwestionowanego w apelacji rozstrzygnięcia zawartego w punkcie 2 zaskarżonego wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc i art. 391 § 1 kpc, uwzględniając trudną sytuację powoda w zakresie przyjętym już przez sąd pierwszej instancji w świetle okoliczności wycofania się przez tę stronę z żądań merytorycznych na etapie postępowania apelacyjnego.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu odwoławczym orzeczono na podstawie §§ 2 ust. 3, 11 ust. 1 pkt 25, 13 ust. 1 pkt 2 i 19 do 20 rozporządzenie MS z dnia z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 461).